

koszorújában olthatatlan fénnel ragyog s a történet évkönyveiben tisztelő bámulattal említettik?

Minden erény önáldozattal jár, feláldozásával pillanatnyi kényünknek, megtagadásával önhasznunknak s nem ritkán hajlandóságunknak vagy gyűlölségünk elnémitásával: azonban minden áldozat kicsiny azokhoz képest, miket a hazának kívánni joga van. Mindent, amit élted folyta alatt arcod izzadásában gyűjtöttél; mindent, amit lángoló szerelemmel fűztél magadhoz, javaidat, kincseidet, házadnépét és saját éltedet naponkint és pillanatonkint érette fel kell szentelned. Mert tudd meg: e szóban: *haza*, foglaltatik az emberi szeretet és óhajítás tárgyainak egész összessége. *Oltár*, atyáid által Istennek építve; *ház*, hol az élet első örömeit ízleled; *föld*, melynek gyümölcse feltáplált, *szülőid*, *hitvesed*, *gyermekeid*, *barátaid*, *rokonaid* s *polgártársaid*: egytől-egyig csak egészítő részei annak.

Hány embert láttam, aki meggyult háza üszkei közé éltét veszélyeztetve rohant, hogy némely hitvány eszközöket kigagadjon. Nem sokkal inkább természetes-e ily valamit a hazáért, azaz mindnyájunknak, az egész nemzetnek, mindenéért cselekedniünk? És mégis kevesen vannak, kik e gondolatot felfogván, sajátukká tehetnék! Mert az ember, ha értelme és érzelme körét gondosan nem szélesíti, keskeny s mindig keskenyebb határok közé szorul; szemei az egész tekintetétől elszoknak; parányi birtokában, háza falai közt elszigetelve csak önmagát nézi s a legszorosabb, legegységesebb, legszentebb kapcsolatokat nem láthatja. Ezért oly igen ritkák a hazaszeretet valóságos példái; ezért vannak, kik annak valló értelmét soha magukévá nem tehették; s azt, amire saját szívünk oly természetesen vezethetne, rendkívül tűneménynek tartják, mely szemeiket, mint az égen széllyelpattanó tűzgömb, legelteti, de lelkeikre benyomást nem teszen.

Akiknek szívében a haza nem él, az száműzöttnek tekintheti magát mindenhol s lelkében üresség van, mit semmi tárgy, semmi érzet be nem tölt.

(Kölcsey Ferenc.)

ÉBRESZTŐ.

Ébredj nagy álmaidból,
Ébredj, Árpád fia!
Fölkelt a nap: hazádnak
Föl kell virulnia!

A felvirradt kor ismét
Igényli szívedet;
Vért nem kér, csak hazáért
Égő szerelmedet.

Ellenséges hadakkal
Vívta ezer csatát,
Szívvéreden ezerszer
Váltád meg a hazát.

Igényli, hogy becsüljed
Honod külföld felett;
Védd, ápolod, mikkel Isten
Megáldá földedet.

Amit gyártott magyar kéz,
Nevelt a hontelek,
Amit magyar zamattal
Ihlettek a szelek;

Járij egyesült erővel,
Tégy egy nagy fogadást:
Hazádnak Istenén kívül
Nem fogsz imádni mást!

Mi a rónák felett él,
Hegyaknában terem:
Mindaz nemes fajodnak
Erőt adó elem.

Te népek óceánján
Hullántól vert sziget,
Kit mint elsülyedendőt
Ezer jós emleget:

S függjön rajtad daróc bár,
S szembántó színezavar
Becsés, mikor hazáért
Égő szívet takar.

Mutasd meg a világnak,
Hogy még erőd szilárd,
Hogy ezredes fokodnak
Új ezredév sem árt.

Ó nemzet, nemzet, eszmélj,
Becsüld meg tennmagad,
Gyilkold le szolgavágyad,
Mely külföldhöz ragad;

Mutasd meg, mit vihet ki
Erős szívláng alatt
Az elszántság hatalma
És az érc-akarat.

Ébredj nagy álmaidból
Ébredj, Árpád fia!
Fölkelt a nap: hazádnak
Föl kell virulnia!

(Bajza József.)

Isten egy szívnek egy keblet teremte: így egy embernek egy hazát. Semmi sem lehet erős, semmi sem nagy és következeiseiben tiszteletreméltó, ami cél és határ nélkül széjjelfolyt; aminek nincs pontja, melybe összevonuljon, honnan elágazzék. Azért kell minden egyes embernek saját hazájáért munkálni, azért kell szerelme egész erejét hazájára függeszteni; azért kellett a legszebb, legrendkívülibb tetteknek csak ily szerelem kútfejéből származhatni. Egész világért, egész emberiségért halni: azt Isten tehetné; ember meghal háznépeért, ember meghal hazájáért, halandó szív többet meg nem bír.

És ez a haza lehet kicsiny s lehetett még kisebb valaha, de a szerelem nem a tárgy nagyságától veszi kezdetét. A férfinak kedves az atyai lak, hol minden tárgy gyermekkori párányi örömeire emlékezteti. Így történik a hazával is. A szó, melyet a gyermek életében legelőbb kirebegett, emberek, kik e szót hasonló hajlékonysággal beszélnek, kiket sors, rokonság, nevelés, váralkat s ezer ilyfélék hozzánk közelítenek; föld, melynek fekvése, termékei, halmai és vizei, falui és városai régi ismerőseink; éghajlat, melynek befolyása alatt lettünk és nőttünk, s azon mindenféle dolgok, melyek születés óta körü-